

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 irttal fizethetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADO-HIVATALÁHOZ czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

„Kis hirdetések“-ben minden szó 2 kr., egyleti tagoknak 1 kr, lakczimmel minden közlés után még 30 kr.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Aron, Báró Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor, felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Az ageni szilva aszalványa. Gamauf Vilmos. — Kolozsvári földhitelintézet. — Kisbirtokosok szövetezetei. — A szeszmonopolium. — Borászati kongressus. — Egerek a veteménygyakban. — Édes tej köpülése a Vásárhelyi-féle köpülével. — Az 1885. évi szüret. — Igen mélyen ültetett gyümölcsfák. — Uj szövetezet Déván. Kiss Albert. — Kőbányai sertésüzlet. — Ablakragasz. — Eladó svédországi fenyőmag. — Értesítés a távirdai sodrony ügyében. — Egyleti mozgalmak: Vál. ülés martius 11-én. — Szolnok-dobokai gazd. egylet ülése febr. 10-én. — Csikmegyei gazd. egylet ülése febr. 18-án. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Az ageni szilva aszalványa.

Francoziaország egyik déli megyéje: a Lot és Garonne évente 6—8 millió arany forintot vesz be azon aszalványáért, melynek nyers anyagát az u. n. ageni (azsáni) szilva szolgáltatja. A jeles gyümölcs hire messze terjedvén — természetes, hogy hazánkban is kísérlet alá került és míg például a Keszthelyen tapasztalt eredmény, az ottani kertésztanárt és ismert pomologust Villási Pált az ageni szilva legbuzgóbb apostolává tette; addig nálunk az illetékes körök teljességgel nem voltak vele megelégedve; a mi elap utján (1884. évfolyam, 47. szám) ki is lett jelentve. Szó szót ért és megkezdődött a szilvaharc; míg végre kertészeti szakosztályunk lépett közbe, nem avval, hogy a megtámadott besztezerei szilvát védelmébe vette, hanem avval, hogy az ageni szilváról észlelteket a legnagyobb tárgyilagossággal elmondotta. E nyilatkozat azt mondja, hogy a kolozs-monostori intézeti kert terméséből három éven át szemlére került ageni szilva, nagyságban és jószágban a leirással nem talált, bár minden egyéb ismerve avval teljesen egybehangzott. Azonkívül nem hallgathatta el a szakosztály azt sem, hogy e szilva az említett három év alatt mindig fáján rothadt, nagyobbára kirepedett és belőle egyáltalán kevés, de ez is csak közepes minőségben ért meg. E tényekből kiindulva a szakosztály ugyan elismerte, hogy az ageni szilva melegebb, szárazabb éghajlat-

ban elsőrangú lehet; de nedvesebb fekvésben és hűvösebb klimában ki nem fejlődik.*)

A vita azonban mind ez ideig elméleti téren forgott, mert az eredeti anyagot, vagy aszalványát nem ismertük és bár a lépések ennek megszerzése iránt azonnal megindultak, mégis csak a folyó év elején tudtunk a rég várt termékhez jutni, Gladý Eugène földbirtokos szives közvetítésével, ki Agen városa mellett Pont de Casse községben lakik. Az aszalvány ott négyféle minőségben kerülvén piacra, mindegyikből 1—1 kilót rendeltünk, melyért a beviteli vám (pótlékkal együtt) 8 krt tett, miglen postaköltség fejében 1 irtt 50 krt fizettünk. Miután az elcsomagolás mikéntje rendkívül érdekes és ügyes, azt részletesen fogjuk leírni s alkalomszerűen a minőség tárgyalásánál budapesti piacunk viszonyait is felemlíteni.

A legalsóbb rendü minőség a: „Közönséges szilva“ 22 centiméter hosszú, 13 centiméter széles és 7 $\frac{1}{2}$ centiméter magas fenyőfa-ládikóban van elhelyezve; a ládiko 6 deszkából áll, — 2 hossz, 2 oldal, 1 fedél- és 1 fenékdeszkából; a hosszfalak végei az oldalfalakkhoz vannak szegezve, a fenékdeszka pedig ezeknek alsó éléhez hasonló módon hozzá erősítve. A hátulsó hosszfal közel a fedélhez két drótygyűrűskét mutat, ezeken hosszabb drótdarab van keresztülhuzva, melynek két ága alulról a fedéldeszkat lyukasztja át és jobbra-balra kevésse elnyulván, végeivel a fedéldeszka felső lapjába furakodik be. Ily módon a fedéldeszka elég biztosan, de mégis könnyedén van megerősítve. Elöl, a fedéldeszka élén, két kissé kiálló szegecske látható, melyeknek rendeltetése a horgos kapcsolók beillesztésére szolgálni, minélfogva a ládikóvak előlről is kényelmes az elzárása és igen könnyü a kinyitása. A fedéldeszka felső lapjának közepén van az u. n. láda bélyeg (Kis-

*) Az 1885-iki termés ezen itéletet legkevésbé sem módosította. Szerk.

tenbrand) tojásalakú körzetben, — mely alatt kétfelé ágazó leveles galy nyulik el — e két sorba foglalt felirattal: „Prunes communes“ (közönséges szilva.) A jókora nagyságu latin fractur betűk és körzet fekete festékkel vannak, — mint mondani szokták — „patronozva.“

Kinyitva végre a ládikót, annak tartalmát egyelőre a hosszát és keresztbe rakott, széleiken kicsipkézett papirszeletek takarják el, — a fehér alapon a sötétszínű szilva természetesen igen jól mutat. Az aszalvány maga az eljárás tagadhatatlan tökélyessége mellett, a rögtöni légmentes elzárásnak is megbecsülhetetlen előnyeit bizonyítja; a szilva oly puha, üde és izletes, mintha most került volna le az aszalóról és ily állapotban a leirt csomagolással évek során változatlanul eltartható. Mint legsalsóbbrendű minőségű szilva, nagysága szóba nem jöhet; legfeljebb közepesnek mondható. Egy fél kilóban (a szilvaüzletben fél kiló szerinti darabszámban állapítják meg a minőséget) 113 darabot találtunk; egy helybeli fűszerkereskedőtől hozott szilva 105 darabot adott. A budapesti szokvány (usance) szilva minősége a tőzsdetanács által egyszer s mindenkorra úgy lett megállapítva, hogy a boszniaiból 115 darabnak, a szerbből pedig 120 darabnak szabad legfeljebb egy fél kilóra esnie. Miután azonban az említett termelő helyeken most a szilvát megrostálják, eredeti minőségű árut ma már Budapestre nem is visznek, hanem mind jobbat. Például 1885-ben a legjobb minőségűként 70 darab szerepelt per fél kiló; — volt azután 75, 80, 85, 90, 95 és 100 darabos is. Forgalomba jön még a szokvány szilva darabszámát meghaladó 135 darabos minőség is; csak hogy ez utóbbit már nem usance, hanem mercantil (kereskedelmi) szilvának nevezik. E cikk különben a budapesti piacot nem is érinti, hanem Sissek-Fiumén át közvetlenül Amerikába szállítatik.

A nekünk küldött szilvát szíves közvetítőnk L. Amade és társa ageni kereskedőnél rendelte meg és hozzá tette, hogy miután az összes készlet majdnem ki van merítve, az ár ez idő szerint jó magas; de szeptemberben akár mely termelőtől lehet kapni, ha a megbízás idejekorán érkezik; mert Agen vidékén, hol a szilva oly nagy keresletnek örvend, mindenki a termésén minél hamarabb tud ad. Az említett minőségért — a leirt ládikóban véve át — a mi pénzünk szerint 50 krajczárt kellett fizetni, a helybeli fűszerkereskedésből vett szilvának ára 40 krajczár volt, miglen Budapestea kiskereskedésekben 28—36 krajczárért jár kilója. Úgy látszik azonban, hogy a francia kereskedelem ezen üzleti ágban a „teljes súlyt a tiszta súlyért“ (Brutto für Netto) ismeretes elvét fogadta el; mert a szilva ládástól egy kiló. Gondosan megszámlálván ugyanis a tartalmát: 226 darab helyett csak 284-et találtunk; — hiány 42 darab, melyet a láda értékeinek kellene fedezni. Ha a hiányzó szilvamenyenyiséget az árhoz viszonyítjuk, 9 krajczár jön ki, mely a ládikó költségére esik. —

Az ezután következő minőségek felszerelésben, minőségben és árban egyszerre nagyot szöknek! A négyszegletes csomagot — mind a három minőségűnél egyformán — sötétrózsaszínű u. n. selyempapír burkolja, mely a keskeny széleken sa-

rokra hajtva van összeragasztva. A fedélszekának megfelelő lapon négyszegletes vonalzatban a bal felső sarokban részut irányított fekete betűkkel nyomtatva e szó: „Prunes“ (Szilva); majd a közepet részut átszelve a kereskedőház czége: „L. Amade et Cie, Agen, Lot et Garonne“ (Amade L. és társa, Agen (város), Lot és Garonne (megye)). A „szilva“ szó és a czég jelzése közé fehér fényes papíretikett van ragasztva, ezen fekete betűs minőség jelzővel: „1-er choix“, a mi annyit tesz mint: 1-ső válogatás. A selyempapír lebontásával igazán meglepő látvány tárul elénk: színes papírral behuzott fadóboz, melynek fedele élénk, de izléses tarkaságu papírral keretelt üveglemezt mutat, alatta a legszebben préselt aszalt-szilva réteggel. A színes keret fent Agen város czimerét mutatja, alatta e szavakkal „Prunes d' Agen. Origine garantie“. (Ageni szilva. Valódisága biztosítva). Fent a balsarokban egy gőzhajó a kivittelt, a jobb sarokban a vasuti mozdony pedig a belföldi fogyasztást jelzi, miglen két oldalt a ládikó kinyitására szolgáló utasítás foglal helyet francia és angol nyelven. Alul a kereskedő czég neve és székhelye, — melyet fentebb már idéztünk — egy további sorral: „Prunes d' Ente préparées bonne conserve“. (Ente-i szilva, jó konzervnek készítve.) Az ageni nevet ugyanis akárhányszor az „Ente“ névvel váltakoztatják, úgy látszik, hogy ezen utóbbi a tulajdonképeni fajnév, míg a másik a termelés helyét jelzi; de miután itt kizárólag csak azon faj fordul elő, a két elnevezés teljesen azonos. Maga a doboz — eltekintve a most leirt fedéltől — világoskék papírral van beragasztva, mely sötétkék színű, belül is világoskék golyók sűrű sorait mutatja; a kereskedői czég alatt a színes papírra veres alapú etikett van ragasztva ezen fehér betűs felirattal: „1-er choix“, (1-ső válogatás). A kinyitás úgy történik, hogy a két hossz- és az egyik keresztoldalon — a papír behajlása szerint, épen úgy mint a cigarettés skatulyáknál — metszést ejtünk és azután az üveglemezt felemeljük. Természetes, hogy a felső rétegnek a színes boríték által el nem fedett része mindjárt a selyempapír eltávolítása után láthatóvá válik; de csak az első (felső) sor van préselve, a többi természetes alakjában mutatja az aszalt szilvát. A ládikó belül fehér papírral van kiragasztva, az összeszegezés — a fedele kivéve — épen olyan, mint a közönséges szilvánál, csak hogy a külső papírburkolat miatt természetesen nem látszik. Mind a három jobb minőségű egyformán nagy és egyformán felszerelt ládikóban van elhelyezve, csak a papír színe és a minőséget jelző etikett különbözik; a rétegezés is, — t. i. felül préselt, alább rendezet alakú szilva, — mindannyiánál egyenlő. Nevezetes, hogy amibár a mag a préselt és a préseletlen szilvában egyaránt benne van, előbbi mégis oly szépen lapult alakot mutat.

A jobb minőségűek ládikójának méretei a következők: hossza 18, szélessége 11, magassága 6 centimeter; tehát jóval kisebb, mint a közönséges szilva tartálya. —

Az 1-ső válogatás kilójának ára 95 krajczár, esik egy kilóra 158 darab, holott a ládikóban csak 117 volt; különbözet 41 darab; a felszerelés és kiállítás tehát itt már 25 krajczárra rug, a mi elég jól van fizetve; de hiszen a vállalkozó az üzletnek ezen ágán is nyerni kíván!

Az ezután következő minőség a „Sur-Choix“, vagyis: Felülválogatás; mely árban és nagyságban nem igen különbözik. Papírja fehér alapon halvány barna kockás, a kereskezési pontokon setétebb keretbe foglalt kis fehér pettyekkel. Az ár épen 1 forint, darabszáma különként 156; a ládikóban tényleg 108 volt, a különbség e szerint 28 darab. Ebből látható, hogy a felszerelés itt az előbbinél olcsóbb: keretben 21 krajczárba kerül.

A legmagasabb minőség a „Sur-Choix-Extra“ = Külön-Felülválogatás, vagyis „Imperiales fleur“ (Császári virág), mint a mi kereskedőnk nevezi. A ládikó világoskék reczés alapon három apró levélből álló idomnak rézsutos sorait mutatja. A szilva nagysága itt már kiváló, mert egy kilóra csak 116 darab esik (a legjobb boszniai szilvából, mint láttuk, 140 darab); a dobozban 88 találtatott, tehát 28 darabbal kevesebb; e minőségnek ára 1 forint 20 krajczár, vagyis minden egyes szilva közel fél krajczárba kerül, a felszerelés pedig 38 krajczárba!

Sietünk megjegyezni, hogy az ily körülményesen leírt felszerelésen kívül az ageni szilva tömegesen jut még ládába és hordóba is, így kezdvén meg bel- vagy külföldi útját.

A kiváló csinnal és izléssel párosult kiállítással és nagy tökélyű kezeléssel szemben lássuk mi történik nálunk? Itt a csomagolásra a leghanyagabb módon hordókat és zsákokat használnak, úgy hogy reánk is talál Semlernek a német aszalt szilvára kimondott kemény ítélete: „ha a mi szürke és megfeketedett, úgy szólván hőrré vált szilvánkkal telt hordókat látjuk, mellette pedig a csinos francia és amerikai árut: úgy tetszik, mintha valami proletárius keveredett volna véletlenül fényes mágnási társaságba.“ Ujabb időben ugyan a mi exporteurjeink is igyekeznek a boszniai és szerb szilvának tetszősebb külsőt adni, a mennyiben azt elegánsan adjusztált 50, 25 és 12½ kilós ládáknak — melyeknek tartalma bepréselve lett — szállítják a külföldre. Kisebb skatulyákban, tehát 5, 2½ vagy 1 kilós dobozokban a szilva nálunk még nem kerül forgalomba; — ezt még előbb meg kellene honosítani; de valjon utat törne-e magának az ilyen csomagolási mód, azt még tekintélyesebb szakértőink is megjósolni nem tudják. A belföldön különben igen gyakran épen a legsilányabb szilva kerül forgalomba, minek oka abban rejlik, hogy a budapesti kis kereskedők többnyire a különböző minőségű szilvákhoz tartozó maradékokat szokták megvenni s ezen szilváért a waggonszerinti árnál métermázsánként alig 1—1½ forinttal többet fizetni; — természetes, hogy az efféle árucikk nagyon is másodrendű szokott lenni! . . . . .

Mindezeknek constatalása után a feladat legérdekesebb része következett: az t. i. hogy az itt termelt ageni szilva, mely friss állapotban a mi beszerzéseinkkel versenyezni nem tudott; valjon mint aszalvány felülmulja-e? s ha igen, minő tulajdonságaival a hazai terméket.

Összehasonlítási anyagul helyt termelt husos és beszercei, valamint Szilágymegyéből küldött aszalvány szolgált, mely

háziilag és kiváló gondnal készült. A kertészeti szakosztály tagjai legkisebb elfogultság nélkül is kimondhatták, — hiszen bárki megteheti az ellenőrző próbát, — hogy a hazai husos és beszercei szilva édességre és e mellett kellemes savanyra nézve az ageni aszalvány ízével nem csak felér, de annak minden egyes minőségét határozottan felülmulja. Ha mindamellet az ageni aszalt szilva, mint keresett világpiaczi cikk oly véghetetlenül magasán áll a miénk felett, úgy ennek oka a jó nyers anyag tömegességében, az eljárás és kezelés tökélyességében, végre pedig a felszerelés csinnjában és ügyességében áll. Midőn e három pontot figyelembe vesszük, átláthatjuk azt is, nálunk hol kell segíteni, hogy szilvánk értékesítésével, ha nem is akkora, de legalább megközelítő eredményre juthassunk. A nyers anyag szaporitása és beszerzése semmi különös nehézségbe ütközni nem fog; de az okszerű eljárás meghonosítására okvetetlenül szükséges, hogy az újabb tapasztalatok szerint berendezett és viszonyainkhoz képest sem nem tulságosan nagy, sem nem szerfelett drága aszalók valamelyikével kísérlet törtéjék. E célra kertészeti szakosztályunk a budapesti országos kiállításon kifogástalanul működött Ryder-féle aszalót ajánlta akként, hogy a földmívelési ministerium ezt a folyó év őszen Kolozs-Monostoron vesse tüzetes próba alá s ha — mint reményleni lehet — a méltányos igényeknek megfelel, úgy annak szövetkezeti és magán vállalkozás útján leendő terjesztéséről is gondoskodni fogunk. Végre pedig megfelelően csinos, bár egyszerű csomagolásra kell gondoskodni; mert ha a belföldön nem mindenki lesz is hajlandó a felszerelés által megdrágított szilvát megvásárolni; a nagyobb városok ingyencei, valamint a külföld a bizonyos luxussal történt kiállítást megkivánja, ahhoz már úgy szólván hozzá van szoktatva a versenytársak által. Ha mindezeknek szakszerű keresztülvitele néhány év alatt, — pedig ez korántsem tulságos követelés — lehetővé válik; akkor hazai szilvánk értékesítése eddig nem is képzelt lendületet fog nyerni; mert erősen meg vagyunk győződve, hogy semleges, azaz előleges, elfogultságtól ment piaczon, a mi beszerceink az agennival mindig sikeresen fog versenyezni. . . . .

Eddig tartott ezikkünk, midőn kezünkbe akadt a „Gyümölcsészeti és konyhakertészeti füzetek“ legújabb — 3-ik — száma, hol Villási Pál közöl felette érdekes adatokat „A szilvaipar és kereskedés Franciaországban“ cím alatt, melynek befejezése szóról-szóra így hangzik: „Mivel pedig az általam végrehajtott aszalványi kísérletekből az tűnik ki, hogy én csak a Victoria és Columbia szilvából voltam képes előállítani császári, azaz oly aszalványt, melyből 40—50 szem képez fél kilót, az Ageni és St. Cathérine aszalványaiból pedig csak 80—90 szem üti meg a fél kilót: ebből azt kell következtetnem, hogy első osztályu aszalványt az Ageniből csak úgy lehet elérni; ha két szemet teszünk egybe, mit legközelebb meg is kísérlek.“

Ha a nyájas olvasó szives lesz az igénytelen soraink bevezetéséül elmondottakat újból elolvasni, akkor e nyilatkozathoz részünkről nem kell semmi kommentár! —

Gamauf Vilmos.

Kolozsvári földhitelintézet.

Az erdélyrészi képviselők martius hó 5-én Vizsolyi Gusztáv elnöklete alatt a tervezett földhitelintézet ügyében ismét értekezletet tartottak, melyben résztvettek: Tolnay Gábor, Horváth Gyula, Báró Huszár Károly, Ullmann Sándor, Ugron Gábor, Györffy Gyula, Dániel Márton, Emich Gusztáv, Molnár Antal és Bartha Miklós. Ezen ülésen Horváth Gyula előadó tett jelentést az albizottság eddigi lépéseiről. Az albizottság a miniszterelnök és pénzügyminiszterrel az iránt értekezett, hajlandó lenne-e a ministerium egy Kolozsvárt alapítandó országos földhitelintézet ügyével foglalkozni s lehetne-e a kormánynak megfelelő támogatására számítani? Tisza miniszterelnök kijelentette, hogy neki nagyjában véve semmi ellenvetése nincs, de azt hiszi, hogy a már létező intézetek leginkább felelhetnének meg az esetleges szükségnek; ha ez nem volna így, akkor az önálló intézet létesítését sem kifogásolja. Hasonló értelemben nyilatkozott gróf Szapáry pénzügyminiszter, kinek óhajára Horváth Gyula egy memorandumot is adott át, melyben az albizottság nézetei tüzetes kifejezésre találnak. Az emlékirat a Kolozsvárt létesítendő földhitelintézet részére megfelelő alapítási járulékot és mindazon szabadalmat és előjogot követeli, melyet a magyar földhitelintézet és a kisbirtokosok földhitelintézete élvez; utalván az emlékirat egyszersmint azon alapokra, melylyel az új intézet, — hol természetesen minden nyereség kizártnék — dotálható lenne. A pénzügyminiszter a memorandum áttekintése után azt mondta, hogy részéről ugyan minden lehető el fog követni; de legcélszerűbb volna egy már létező intézettel lépni összeköttetésbe, mi mellett azonban nem zárta ki, hogy a kitűzött cél elérésére más uton is törekedni ne lehetne; egyszersmint kilátásba helyezte a miniszter a kért államsegélyt azon esetre, ha egyéb kísérletek sikerre nem vezetnének. Horváth ennél fogva kötelességének tartotta a pénzügyminiszter által jelzett irányban lépéseket tenni, de a fennálló intézetek vagy egyáltalában nem bocsátkoztak a tervezet tárgyalásába, vagy csakis egy kolozsvári fiók vagy kirendeltség felállítására voltak hajlandók; ennél fogva már most egész komolyan egy önálló kolozsvári földhitelintézet megalapítására kell törekedni. Előadó már ez irányban puhatóldozott és már is kapott egy szolid ajánlatot, a mely a 3 millió forint erejéig kibocsátandó 4%-os záloglevelek átvételi folyamát S3-al szabja meg, minél fogva kéri az értekezletet, hogy a további lépésekről intézkedjék.

Ugron Gábor azonnal a kérdés gyakorlati oldalára kíván reflectálni: itt első sorban arról van szó, hogy a létesítendő intézet szövetkezeti vagy részvénytársulati alapon hi-

vassék-e életbe? Tekintettel arra, hogy egy a törvényhatóságok bevonásával alapítandó szövetkezet legalább is hat havi időt venne igénybe, míg működését megkezdhetné; ő maga a részvénytársulat mellett nyilatkozik, azon kikötéssel azonban, hogy a részvények kamatja 5%-ra korlátoztassék és minden további nyereség kizárassék. Különbén megjegyzi, hogy egy ennek megfelelő alapszabálytervezetet már ki is dolgozott.

Dániel Gábor ellenkező nézeten van; az intézet csakis szövetkezeti alapon létesíthető, különben nem hiszi, hogy a kormány hozzájáruljon; továbbá az erdélyrészi elemnek kellő befolyása biztosítandó, a mi egy részvénytársulatnál alig keresztülvihető. Szemei előtt olyforma rendszer lebeg, mint minővel a kisbirtokosok földhitelintézete bir, hol t. i. még a kölcsönkeresők is némi befolyást gyakorolnak az üzletvezetésre.

Dániel Márton szintén ily értelemben nyilatkozik és attól tart, hogy a kormány csakis egy szövetkezeti alapon álló intézetet fog anyagilag támogatni.

Ullmann Sándor szerint a gyorsabb fogantatás szempontjából a részvénytársulat lenne ajánlatos, mert ezt néhány hét alatt megteremteni lehet, de megfontolandó, hogy a kamatnak 5%-ra való fixirozása és minden további nyereségnek kizárása, magának a részvénynek természetével ellenkezik. Azon aggodalmat, hogy a 1¹/₂ millió forintnyi részvénytőke beszerzése nem lesz lehetséges, szónok nem osztja; feltéve, hogy a kormány 500,000 frtnyi kamatnélküli alapot bocsát rendelkezésre, a mi már magában véve a sikernek tetemes biztosítéka. A mi az erdélyrészi befolyás biztosítását illeti, ez még a részvénytársulatnál is alapszabályszerűen megóvható és kiköthető lenne. Miután szónok a terv sikerültét csak akkor látja kétségtelennek, ha azt a kormány anyagilag pártolja és miután számos hang emelkedett, mely szerint e segélyt csak szövetkezet, de korántsem részvénytársulat várhatja; a részvénytársulat eszméje egészen elejtendő és a szövetkezet létesítendő; mert itt nem valami gründolásról, hanem arról van szó, miként lehetne az erdélyrészi földbirtokon legmegfelelőbben segíteni.

Ezután még Emich Gusztáv, Bartha Miklós, Báró Huszár Károly, Vizsolyi Gusztáv, Horváth Gyula és Ugron Gábor szólottak a tárgyhöz, mindannyian a szövetkezet mellett nyilatkoztak; mire ennek elfogadása egyhangulag elhatározott és az alapszabály főbb elveinek meghatározása egy Horváth Gyula, Ugron Gábor, Lukács László és Dániel Gáborból álló bizottságra ruháztatott. —

* * *

Az „Ellenzék“ martius 13-iki száma teljesen megbízható forrásból erre nézve a következőket közli:

Az erdélyi földhitelintézet ügyében történt mozgalmak arra birták a budapesti földhitelintézetet, hogy kölcsöneinél Erdélyre nézve bizonyos könnyítéseket tegyen az eljárási módatnál. Hosszas tanácskozások folytak ugyanis az iránt, hogy külön erdélyi fiókot állítson föl, de ezt a báró Kemény János minden kapacitációja mellett sem tartották keresztül vihetőnek; mert végleges elhatározási joggal nem akarták a fiókot felru-

házní, azt pedig, hogy jelentékeny költséggel egy egyszerű közvetítő hivatalt állítsanak, nem találták indokoltak. A fiók felállításának eszméjét elejtve, abban állapotott meg az intézet igazgatósága, hogy Erdély négy kerületre osztassék, Kolozsvár, Radnótfája, Udvarhely és Seps-Szentgyörgy központokkal. E központokra a következő megbizottakat választotta az igazgatóság: báró Jósika Sámuel főispán, Macskási Ferencz, báró Kemény Béla és báró Apor Gábor alispán.

A megbizottak teendője lesz azon kölcsönöknél, melyek a kataszteri kulcsból eltérőleg szándékoznak köttetni, véleményt mondani, becsüt vinni keresztül s a folyamodóknak saját kerületükben utasításokat adni a folyamodványok felszerelése tárgyában. —

Kisbirtokosok szövetkezetei.

A budapesti gazda körben Schmidt József február 18-án „A kisbirtokosok termékeik értékesítése és szükségleteik kielégítésére szolgáló szövetkezetei” czímmel érdekes felolvasást tartott, melyből kivonjuk az alábbiakat.

Korunk gazdasági vállalatai általában kevés kivételtől eltekintve, társulás útján jöttek létre. Több száz, a leggyakrabban több ezer ember, előre meghatározott, az ugynevezett részvényeknek megfelelő összegeknek egy vagy többszörösében, adja össze az óriási pénzt, mely ilyen nagyszabású vállalat alakítására szükséges; előre megállapítják, hogy minden egyes résztvevőnek, részvényesnek mi a joga és kötelessége, miképen történik a vállalat igazgatása s ez alapon megalakul a részvénytársaság.

A megmérhetlen előnyben, melyet az ily társulás a résztvevőknek nyújt, az újabb időben mindig többen és nagyobb kiterjedésben részletelni óhajtjuk az olyan kisbirtokosokat, kik akkora pénzkészlet felett sem rendelkeznek, hogy a legkisebb részvényt is megszerezhessék, kiknek tőkepénzük egyáltalában nincs, kiknek összes tőkéjük, vagy a foglalkozásukhoz szükséges eszközökben — ide értve például a földmivelőnél a földet is — vagy akár csak józan eszükben, becsületességük, szorgalmuk s munkabíró két kezükben van. Természetes, hogy az ilyen társaság, hasonlatossága mellett, az előbbiektől sokban és nagyban különbözik: mások eszközei, feltételei, szervezete, sőt némileg mások céljai is.

Az ilyen társulatoknak, — melyek nem törekednek bármilyféle gazdasági célok elérésére, hanem csak olyanokra, melyek saját érdek- és munkakörükbé esnek — szintén szükségök lévén alaptőkére, de miután tagjaik nem rendelkeznek megfelelő mennyiségű pénzzel, azt kölcsön veszik; a hitelező azonban ritkán elégszik meg azzal, hogy egyesek ígérjék a fizetés teljesítését, hanem kívánja, hogy az egyesekért bizonyos mértékig minden tag jól álljon, ezen társaságot szövetkezetnek nevezük.

A szövetkezetek céljuk szerint többfélék lehetnek; miinket leginkább a kisbirtokosok szövetkezetei érdekelnek.

A kisbirtokosnak tevékenysége leginkább arra kell, hogy

irányuljon: 1. Földjét jobb karba hozza; azt ilyen jó karban tartsa s abból állandóan minél jutányosabban, minél több értéket termeljen. 2. Terményét minél jobban értékesítse. 3. Szükségeit minél jutányosabban fedezze.

Nagyon természetes, hogy a föld jobb karba hozatalához pénzre van szükség, mit szövetkezés útján lehet legjutányosabban megkapni; evvel azonban még korántsem vagyunk czélunknál, mert ha földünk jól teremne is, a terményt értékesíteni kell tudni, a mi különösen kisgazdáknál ütözik akadályokba. Eltekintve attól, hogy körül vannak véve üzerekkel, kik a csekély hasznat iparkodnak elvonni tőlük; nagy baj az, hogy e tekintetben nem bírnak kellő jártassággal s e mellett nem rendelkeznek nagyobb mennyiségű egyenmű terménnyel, mely a jobb értékesítéshez feltétlenül szükséges. Mindezek leküzdésére egyesek ereje nem elég, itt van helye az egyesülésnek, még pedig olyan alakban, melynek főbb vonalait a kereskedelmi törvény a szövetkezetek ügyeit tárgyaló rendelkezéseiben adja. —

Kisbirtokosaink eladásra általában csak gabonaneműeket termelnek, pedig gazdasági bajaink orvoslása csakis úgy várható, ha figyelmünket más terményre is fordítjuk. Ilyen például a szőlő. Országunk nagyrésztében a szőlő megterem s mivelésére nem csekély súlyt fektetnek és mégis kisbirtokosainknál a bor kereskedelmi cikket alig kepez, többnyire csak házi fogyasztásra használgják, ennek oka a rossz kezelésben keresendő. Ilyenmű szövetkezet nagyot lendítene e téren, a menyiben a leszűrt mustot tagjaitól illő áron összevásárolná s egyenmű nagyobb mennyiségű, piaczképes bort állítana elő, mit mindenestre jól lehet értékesíteni s a mellett biztos piacza is volna, mert a fogyasztók megszokván azt, mindig felkeresik. De lehetne a szőlőt, mint gyümölcsöt is értékesíteni, minek jövedelmezősége mellett tanuskodnak az eddigi kísérletek. Kisbirtokosainknak e tekintetben nincs jártasságok, nincs összeköttetésök; de épen azért kell szövetkezniök s a szövetkezet élére oly egyént állítani, ki a fenti tulajdonságokat bírja, kinek főfoglalkozását, midőn az értékesítés folyamatban van, ez képezni; ily módon nem maradna el a fáradság jutalma. Hasonlólag kellene eljárni a többi gyümölcsfajokkal is.

A mint a gyümölcsessel hasznosítja a kisgazda azon területeket, melyek most parlagon, legfőlebb gazzal borítva hevernek, épen úgy tudjuk, hogy kivált rendbeszedett, tagosított birtokokon, czélszerű beosztással szántóföldjének jövedelmét takarmánytermesztéssel megsokszorozhatná. A takarmányt tehénekkal értékesítve, a tejtermékek útján folyton pénzt láthatna belőle a gazda. A tejet kisgazdáink városok közelében könnyen értékesíthetik, míg azonban a városoktól távolabb fekvők azt nem tehetik, illetve nem oly eredménnyel. Itt szintén helyén van az egyesülés, 50—100 tehén tejét már érdemes szállítani, vagy azt feldolgozva nagyban értékesíteni. Ilyenmű szövetkezet volna alakítandó a b a r o m f i eladásra nézve is, mely szintén dűsan fizetné meg a fáradságot. Nagyobb gépek, rosták beszerzésére, szintén tanácsos szövetkezni; ugyszintén takarmánymagvak, esetleg mesterséges trágyaszerek vásárlására is, mely két utóbbinál a szövetkezés csak addig tart, míg a felosztás megtörténik. Szövetkezés útján

az állatoknak, különösen a növendék állatoknak jó legelőt, gondos ápolást lehetne szerezni.

Ezen szövetkezetek alapításánál meg kell az alapszabályokban említeni mindazt, a mit a törvény — 1885. XXXVII. 225. §. — megállapítani rendel. Mely szerint a szövetkezet czégét és székhelyét, tárgyát, tartalmát, a tagság keletkezése s megszűntének feltételeit, az üzletresznek s képződésnek módját; azt, hogy a nyereséget mikép kell kiszámítani és felosztani, a szövetkezet közegeinek szervezetét, a czéjjegyzés módját, a tagok jogai és ezek gyakorlásának, ugyszinté kötelezettségeik, különösen szavatossági kötelezettségük meghatározását az alapszabályoknak tartalmaznia kell. A szövetkezet élére egy oly igazgatót kell megnevezni, ki egész odaadással ez ügynek él. Az igazgató mellé egy felügyelő bizottságot kell állítani, a mely ellenőrzi, hogy az igazgató, vagy igazgatóság a közgyűlés rendeleteit megtartja-e, egyáltalában az üzletvitelt ellenőrzi.

A szövetkezetnek készpénze kevés lévén, az összes be rendezést eleinte minél egyszerűbben, minél kevesebb költséggel kell eszközölni s óvakodni attól, hogy az üzlet a természetes határokon túlterjeszkedve terveztesse. Mert továbbá az áru értékesítési szövetkezeteknél maga a beszolgáltatott áru is aránylag mindig nagyobb értéket s hitelalapot képez, de a megindult eladásból befolyó pénz egy része, legalább is az, a mivel a tag a szövetkezet útján többet kap, mintha maga adott volna el, ha egészben csak egyelőre is, de a szövetkezet céljaira fordítható. Viszont pedig különböző felszerelvényi tárgyaknak közös használatra való beszerzésénél maga a megvett tárgy szolgál, akár a szállító, akár másnak, egyelőre hitel alapul, a vételért pedig a használati díjból lehet törleszteni. Mindkét esetben a hitelező nagyobb biztosítékul, a jelzett intézkedéseken túl csak még arról kell az alapszabályokban intézkedni, hogy a szövetkezet tagjai annak kötelezettségeiért meghatározott korlátok között vagy a nélkül egyetemleges szavatosságot vállaljanak.

Ebből állna röviden a szövetkezetek szervezete s most csak az a teendő volna hátra, hogy a kisbirtokosok között — kik szaktalpakat nem igen olvasnak — ezen eszmét megismertessük s ilyenmü szövetkezetek alakítására buzdítsuk, mire ezennel felkérjük mindazokat, kik velök folyton érintkeznek.

A szeszmonopolium.

Vannak kérdések, melyek alig felvetve, máris a közfigyelmet bilincselik le; — ilyen a szeszmonopolium is, mely rövid idővel ezelőtt Németországban került szóba és nálunk is komoly megfontolás tárgyát képezi.

Az ügy lényege röviden abban áll, hogy az állam kötelezi magát a gyáros által termelt szesz időnként meghatározandó áron átvenni s azt kizárólagosan elárusítani; mely mellett az eddigi regale vagy italmérsi jogból származó nyereség az állam pénztárába folya. Természetes, hogy nálunk a regale megváltása meg kell, hogy előzze a szeszmonopolium behozatalát. Mindeneket felszámítva kitűnik, hogy Osztrák-Magyarországnak ezen intézkedésből kerekén 110 millió forint tiszta

hasznót lehetne várnia évenként, mely összegnek legalább felé hazánk javára esnék.

A mi a szeszmonopolium ezen eredményét illeti, minde- nek előtt haugsulyoznunk kell, miszerint ezt csak arra lehet és szabad nézetünk szerint fordítani, hogy a népesség terheinek lényeges könnyítésével egyszersem beható adóreform is kö- tessék össze.

E tekintetben első sorban az egyenes adók leszá- lítására utalunk, főleg a földadót, házadót és kereseti adót emelve ki, melylyel egyidejűleg a fokozatos jövedelmi adó be- hozatala járna. A közvetett adók közül pedig a fogyasztási adót kellene reformálni, a só árát leszállítani, végre pedig az anyira káros kis lutrit eltörölni. Már ezek egymagukra képesíteni fogják a hazai ipart és mezőgazdaságot, hogy a szomszéd államokkal sikerrel versenyezhesen; kivált ha a bevételi többlet egy része kezdettől fogva a közzgazdasági mozzanatok emelésére lesz fordítva, főleg pedig a föld és talaj javításáról és biztosításáról gondoskodva.

Lássuk már most azon főbb ellenvetéseket, melylyel a szeszmonopolium terve eddig találkozott! Azt mondják ugyanis 1. hogy egy új monopolium az állam hatalmát még inkább gyarapítja; 2. hogy a gazdasági szeszföldék ez által kárt szenvednek és 3. hogy a pálinka tulságosan megdrágulna, minél- fogva annak fogyasztása, illetőleg termelése az államnak és mezőgazdaságnak hátrányára tetemesen megapadna.

A mi az első pontot illeti, általában véve helyes, hogy rendes körülmények között új monopoliumnak létesítése nem igen ajánlatos, főleg azon időszakban nem, midőn a lakosság- nak minden osztálya oly kívánatokkal és követelményekkel sürgeti meg a kormányt, melyeknek bár részbeni teljesítése magát az államot veszélyeztetné. Azonban a dolog ma ott áll, hogy a szeszmonopolium nemcsak azért lenne életbehiva, hogy az államnak tisztán fiskális jövedelmet biztosítson, hanem in- kább azért, hogy e bevételi többlet a népnek okvetetlenül szük- séges tehermentesítésére, könnyebbitésére szolgáljon, valamint arra is, hogy productiv intézkedések életbehívásával új munka- értékeket teremtsen. Nem lehet tagadni, hogy a lutri- és só monopoliuma károsan hatott, de a pálinkánál ez éppen fordítva áll; mert ugy erkölcsi, mint egészségi tekintetben az egyedáru- ságnak a legjobb eredménye lesz.

A második ellenvetés azon alapszik, miszerint azt hiszik, hogy az ipari szeszföldék a gazdasági szeszgyárakat túl fogják szárnyalni és ennélfogva a termelés is jelentékenyen fog szenved- ni. Evvel szemben meg kell jegyezni, hogy az államnak módjá- ban lesz az ipari és gazdasági productio arányát tetszése sze- rint szabályozni, miután a beváltási árak váltakozása legjobb alkalmul szolgál a tisztán gazdasági szesznek kedvezményezé- sére. Mindenesetre azonban a termelő nagyon fontos előnyben részesül, midőn a világpiac rögtöni ingadozásaitól vagy pan- gásaitól nem érintve, az államban mindig egyforma és előzé- keny vevőre talál, miglen eddig, kivált a kisebb gazdasági szeszföldő igen sokszor a nem szolid vagy rosszul fizető vevő fufangjainak volt kitéve.

De a monopolium a fogyasztást sem fogja megapasztani,

mert ha valamivel többet kell is majd fizetni, e magasabb árt legalább hamisítatlan italért fogjuk adni és evvel igen nagy része esik el azon aggályoknak, melyek ma teljes joggal a pálinka élvezete ellen hangoztatnak. Mértékletesen és hamisítatlanul élvezve ugyanis a pálinka legkevésbé sem árt az emberi egészségnek, sőt épen oly jól esik, mint akár a bor, ser, kávé vagy thea mértékletes fogyasztása.

Tudva van mindnyájunk előtt, hogy a szesz, míg a termelőtől a fogyasztóhoz jut a nagyon kifejlett közvetítő kereskedelem útján 200—300 százalékkal megdrágul; azaz, hogy egy hectoliter 25 frtos szeszből 3—5 hectoliter pálinka lesz, melynek ára a körülményekhez képest 75—100 forintot tesz. Ezen tényből világosan kitűnik, hogy az állami monopólium a fogyasztást károsítani nem fogja; mert ha az ár tulságosan fel nem hág, a fogyasztás sem fog alább szállani s így természetesen a termelés is legalább egyforma maradni.

Egy és más részről a gyártási s italmérési adónak fel-emelését hangoztatják, ez azonban egyfelől alig volna elviselhető, másfelől pedig nem nyújthatná azon bevételi többletet, mely mellett a szeszmonopólium minden lehető hiányossága teljesen elenyészik.

Azért minden körülménynek tárgyilagos méltánylásával készek vagyunk a szeszmonopóliumra szavazni, ha viszont az állam mindazon reformokat és intézkedéseket keresztülvizsi, melyekre a fenti sorokban egész röviden rámutattunk.

W. I. Z.

A borászati kongressus

február hó 27. és 28, valamint martius hó 1-én folyt le Budapesten és midőn a nagyfontosságú tárgyalások és határozatok ismertetését közelebbi számunk első cikkének tartjuk fenn, ezuttal csak azon kirándulásokról akarunk röviden megemlékezni, melylyel a kongressus összekötve volt.

A szórakozások sorozata február 27-án, az első ülés le-tárgyalása után vette kezdetét, mikor is a kongressus tagjai Prückler testvérek pezsgőgyárát látogatták meg. A tömegesen megjelent tagok Andrassy Manó gróf elnök és a tulajdonosok vezetése alatt megtekintették az összes gyári helyiségeket és nagy érdeklődéssel szemlélték meg a pezsgőgyártás különböző fázisait és a nagyterjedelmű pinczéket, melyekben a pezsgőpalackok roppant tömegben vannak felhalmozva. A pinczék és a gyári helyiségek megtekintése után gazdag villás reggeli várt a kirándulókra. A társaság ezután felkerekedvén, Jálies testvérek király-utcai óriási pinczetelepét szemlélték meg. A kongressus tagjai megízlelték az egyes borokat, miközben itt is számos pohárköszöntőt mondtak. Február hó 28-án a bevégzett másodnapi tanácskozás után a kongressus tagjai az opera átellenében levő Ruscher-féle vendéglő földszinti termében gyűltek össze fényes ebédre. A sikerült menu és a mintapincze válogatott kitűnő borai a terem egész hosszában felállított asztalt elfoglalt társaságot csakhamar derült kedvre hangolták s megindult a pohárköszöntők árja; többek között Deil Jenő Andrassy Manót, mint kitűnő gazdát, kereskedőt és nagy iparost

köszöntve fel, kifejező óhaját, hogy sok ilyen főura legyen a hazának, akkor nem fogának a főúri birtokok olyan kezekbe kerülni, a hol nem szívesen látjuk. A lakoma fél hét óra tájban ért véget. A program befejezésül a kongressus tagjai márczius 1-én d. e. 11 órakor Andrassy Manó gróf vezetése alatt külön hajón rándultak ki Promontorra Zuba és társa cognac-telepének és Törley József pezsgőgyárának megtekintése végett. A promontori gőzhajóállomásnál Törley József és a Zuba-féle cognac-gyár vezetője várták a társaságot s először az említett cognac-telepre vezették, hol a gyár vezetője a legnagyobb készséggel adta meg a szükséges felvilágosításokat a valóban érdekes cognac-főzési eljárásra s a cognac kivitelre nézve. Ezután a Törley-czég pezsgőgyárát tekintették meg, mely magának kitűnően készített pezsgőivel, melyekről a francia szakértők is legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak, már a külföldön is rövid idő alatt kiváló hírnevet szerzett. Ezután a társaság a házigazda szívélyes meghívására gazdag villásreggelihez ült, mely alatt a szó szoros értelmében szinte patakzott a kitűnő „Talisman“-pezsgő. Csakhamar megeredtek a felköszöntők is. Ezután a társaság ismét hajóra ülvén, az orsz. központi mintapinczébe ment, hol a vendégeket Miklós Gyula kormánybiztos és Lónyay Ferencz ministeri segéd-fogalmazó kaulauzolták. Itt is voltak felköszöntők. Ezzel a társaság derült kedélyhangulatban oszlott el, mindenki kedves emléket vivén magával a bortermelők kongressusának lefolyt napjairól.

Az egerek a vetemény-ágyakban

sok boszuságot okoznak, a mennyiben nemcsak hogy a magvakat elhordják azokból, hanem a növényeket is megrágdossák, az egérfogókba azonban nem igen mennek bele és a mérget sem bántják. Egy németországi kertészetben a következő szerrel pusztították ki az egereket egy éjszaka alatt: egy rész tengeri hagymát (*Scilla maritima*) két rész liszttel és egy kis zsírral kásává zuztak és ebből labdacokat csináltak, melyeket az ágyak közé és egyebüvé, a hol az egerek járnak szoktak, kiraktak. A tengeri hagyma nemcsak hogy nagy ingert gyakorol az egerekre és patkányokra is, hanem halálosan is hat bennök, holott a házi állatokra ártalmatlan. Tengeri hagymát gyógyszerárakban és némely kereskedésben olcsón lehet kapni, szükség esetén azonban magunk is termelhetjük magból vagy pedig csirhagymákból. Némely helyen cserepekben is szokták tenyészteni mint disznóvényt, különösen a délibb vidékeken, hol e növények hazája van. (F. G.)

Az édes tej köpülése a Vásárhelyi-féle köpülével.

E cím alatt Cselkó István, magyar-óvári gazd. akadémiái tanár a „Mezőgazdasági Szemle“ múlt évi zárfüzetében felette érdekes tanulmányt tett közzé. A Vásárhelyi-féle köpülő ugyanis a budapesti országos kiállításon avval keltett feltűnést, hogy a közönség szeme előtt az édes tejből néhány perc alatt vajat lehetett előállítani s azóta ugy szólván rohamosan terjedt; sőt a szaklapok is felkapták, a nélkül azonban, hogy a köpülőt komolyan próbára tették volna. Cselkó midőn e fel-

adatra vállalkozott, csakhamar meggyőződött arról, hogy vagy a köpülő nem ér semmit, vagy a mellé adott utasítás hiányos: mert a zsirnak több mint fele az íróban maradt. Lapunk szük tere nem engedi, hogy az érdekes dolgozatot lépésről-lépésre kövessük; azért csak azon javított utasításnak közlésére szorítunk, melyet nevezett tanár kísérleteinek nyomán kidolgozott és melynek követésével a tudtunkkal erdélyi országrészünkben is elterjedt Vásárhelyi-fele köpülőt sikeresen lehet felhasználni:

1. E köpülőnek főelőnye az, hogy vele az éles tejet gyorsan lehet kiköpülni. A tej köpülhető vele fris állapotban, vagy akkor, ha már néhány óráig vagy akár egy napig is állott. Az állott tejet valamivel jobban lehet köpülni, mint a frissest.

2. Okvetlenül szükséges az, hogy a tej köpülés előtt legyen hűtve. Legjobb a tejet pléhedénybe önteni és jég közé állítani; mert ha sikerül a hőmérsékét 1—2 C°-ra leszállítani, akkor az íróban csak mintegy 0.5—0.8% zsir marad vissza; ellenben minden fok, melylyel a tejet kevésbé hűtik le, megfelelő mennyiségű vajkevesbltel boszulja meg magát. Ha a tejet csak a köpülési hőmérsékig hagyják kihűlni, akkor bármennyig állott legyen is az, 2.5—3%, sőt több zsir is marad az íróban, mely esetben az kávékészítéshez is használható.

3. A jéggel hűtött tejet köpülés előtt okvetlenül fel kell melegíteni, még pedig legjobbnak tapasztaltatott a köpülésre a 17—19 C° kezdeti hőmérsék. A fölmelegítés úgy eszközöltessék, hogy a pléhedényben levő tejet langyos vízbe állítjuk és mindaddig keverjük, míg az a kívánt hőfokot fölvette.

4. Miután a vajkiválás e köpülőnél már $\frac{1}{2}$ —1 perc alatt kezdődik, és a köpülés kezdetétől számítva mintegy $3\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$ perczig tart, annál fogva igen fontos az, hogy a köpülés ne hagyassék abba, mihelyt a köpülő fedelén levő „tölcsérben a vajnak csak legcsekélyebb része is látható“; de be kell várni, míg a vajcsomók gombostűfej-nagyságra megnöttek, a mikor is azok csakhamar a hajtótengelyhez tapadnak és egy tisztán látható vajgyűrűt létesítenek rajta. Mihelyt e gyűrű mutatkozik, a köpülést abba kell hagyni; mert bármennyig köpülnék is a tejet, több vajat már nem nyernek, ellenben a már meglevő vajat elrontják.

5. Miután e köpülő a tejben levő zsircseppeket szélszörja, annál fogva lehetetlen vele tejszint előállítani s így a tejnek e köpülővel való kifölözéséhez kötött remények illusorikusok. Ellenben igen alkalmas e köpülő habszin-készítésre, mert a köpülés kezdetén hab keletkezik, mely a korán kiváló picziny vajcsomócskákat felveszi. E hab igen zsiros és több óráig eláll, minél fogva kitünő mértékben alkalmas sütemények készítéséhez.

6. E köpülővel csak azon esetben lehet a tej minőségéről, azaz zsirtartalmáról meggyőződni, ha a köpülések egészen egyformán kezelt tejpróbákkal eszközöltetnek; eltérő esetben megtörténhet az, hogy a kétannyi zsirt tartalmazó tejből kevesebb vaj válik ki, mint a soványabb tejből. —

Folyó szám	Szőlőterület		Eredmény		1 holdra esik bor	Must ára	Uj bor ára	Egész termés értéke
	hold	öl	termelt must	ebből uj bor				
1. Alsó-Ehéer	6,901	1,404	90,970	81,872	11.87	7.36	8.88	798,126
2. Beszterce-Naszód	1,595	589	21,971	19,773	12.40	8.80	8.26	168,970
3. Fogaras	167	1,065	186	167	1.00	5.16	5.80	1,032
4. Hunyad	3,048	781	25,428	22,885	7.52	5.65	7.01	170,466
5. Kis-Küküllő	9,050	1,217	90,289	81,261	8.98	7.35	8.64	710,696
6. Kolozs	1,999	1,154	10,965	9,869	4.94	11.03	11.41	114,526
7. Maros-Torda	3,705	287	12,267	11,041	2.98	9.45	8.14	93,561
8. Nagy-Küküllő	7,684	407	60,136	54,122	7.04	5.87	6.28	347,618
9. Szeged	3,847	668	38,248	34,423	8.95	6.39	7.95	277,752
10. Szolnok-Doboka	2,141	1,396	5,886	5,297	2.48	7.30	8.18	45,817
11. Torda-Aranyos	2,054	786	15,418	13,876	6.76	8.42	10.30	190,858
12. Udvarhely	411	817	1,493	1,344	3.27	7.32	7.48	10,138
Összeg és átlag	42,558	971	373,257	356,930	6.51	7.50	8.20	2,929,560

Igen mélyen ültetett gyümölcsfák.

Minden tapasztalt gyümölcstermelő tudja, hogy az igen mélyen ültetett fa sohasem diszlik és ha nem megy is rövid idő alatt tönkre, — a mi a legvalószínűbb — de gyümölcsöt teremni soha nem fog. Mindamellert van elég kertész, ki e tekintetben nagyokat hibáz. Hogy a tulságosan mély ültetés hátrányait legszembevetőbben bizonyítsa, egy francia pomologus a következő kísérleteket tette: november hóban 6 drb. egyforma nagyságu körtefát ásott ki faiskolájából, melyek közül kettőt

oly mélyen ültetett, mint az iskolában volt, kettőt 16, az utolsó kettőt pedig 32 centiméterrel mélyebbre. Két év alatt az elől említett fák hosszú erős hajtással bírtak, a többiek ellenben csak rövid erőlen ágat hoztak. Ekkor a mélyebben ültetett fák-ról a földet a gyökér nyakáig eltávolította, a két jól diszlót ellenben 32 centiméternyire feltöltötte. A következő évben a nyitott gyökerű fák mutattak jobb fejlődést, miglen a feltöltött fák növekedése szünetelt. Így aztán évről-évre változtatva eljárását, az eredmény mindig a leírttal azonos volt. E kísérletek kétségbevonhatlanul bizonyítják, hogy a csemeték átültetésénél gyakran tapasztalható balsikernek egyik főoka a fának tulságos mélységre való ültetésében rejlik. —

Uj szövetkezet Déván.

A dévai birtokosság elhatározta Déván a „Dévai szőlőszeti és borászati szövetkezet” létesítését, az alapszabályokat elkészítve meg is kezdte a 25 frtos alapítványok aláírását még pedig szép eredménnyel; nagy a remény, hogy mielőbb a 100 részvény alá is lesz írva s azonnal az alakuló gyűlés egybe hívja.

A szövetkezet célja Déva környéke, esetleg a Hunyadmegyében termő borok szakszerű és rendszeres kezelése, azoknak értékesítése céljából összeköttetések, árupiaczok szerzése és lehetőleg nagyobb forgalomba hozatala.

Szakértő pinczemeszter által kezelt borok jóságuk és értéküknek megfelelő áron való elárúsítása.

A szőlőmvelési szakértelemnek mentől tágabb körben való terjesztése. —

A szövetkezet 25 frtos alapítványokkal létesül havi 2 frt. részletfizetéssel.

Minden alapító részvényes minden egy részvény után 10 hectoliter bort kezelhet a közös pinczében a pinczemeszter által, a közös pinczébe beadott bornak az igazgató választmány által előre megállapított árának felét kölcsön előlegképpen felvehető. — Ha bármely tagnak a szőlőmunkára előlegre lesz szüksége, két tag jóállása mellett előleget kaphat, melyet esetleg ősszel borral fizetheti vissza.

Az évenkénti tisztajövedelem osztalékké az év végén a tagok közt felosztatik.

Minden tagnak bortermése, ha az azon évi bortermés minőségének megfelel első sorban lesz megvásárlandó.

Mindezen kimutatott előnyöknél legnagyobb haszon abban lesz, hogy a szőlőtermelés okszerű művelése biztos alapot nyer és hogy az okszerűen kezelt borok kiszorítják a gyártott és nevezetes bortermő helyek czime alatt hamisított borokat, melyek drága pénzen árusítottak.

Déva.

Kiss Albert.

Kőbányai sertésüzlet.

A kőbányai sertésüzlet részvénytársaság 1885. évi jelentése szerint a lefolyt év sem számítható a kedvezőek közé, általán véve a sertésár az 1884. évihez képest 5 krral apadt kilogrammonként, minek oka Németország 6 havi elzárkozásában keresendő, mely tilalom szeptember 1-én töröltetett

el, mire szeptemberben az árak ismét emelkedtek s kevés hullámmal az év hátralévő szakán elég szilárdan állottak. Mezőgazdáink előtt ösmeretes Amerika nyomasztó versenye és e mellett még Orosz-Lengyelország, Dánia, Schlesvig-Holstein, de különösen Németország a sertésüzletet nagyobb fokban kezdik üzni s iparkodnak piaczaikról leszorítani. Ily körülmények között nem hangoztathatjuk eléggé az olcsó és tömegesebb termelést, mit a gyorsan termelő husfajtenyésztés által érünk el; ez ugyancsak keresett czikk nyugaton, hol piacot hódíthatunk vele.

Kőbányára ez évben a készletekkel együtt 567950 drb sertés hozatott fel, tehát 39685 drbbal több mint az elmúlt évben; ellenben elszállított 466502 drb sertés, vagyis 6645 darabbal kevesebb mint 1884. évben.

Az összforgalomban Szerbia 78887 darabbal, Románia pedig 14483 darabbal vett részt; az első hozama 7200 drbval volt nagyobb mint 1884. évben, utóbbi pedig 13400 drb sertéssel kevesebbet hajtott fel, mert a behozatal június közepéig korlátolt, ez időtől pedig a sertések között kitört száj- és körmőfajás miatt az év végeig egészen el volt tiltva.

Németországba Kőbányáról 23456 darab magyar fajta sertéssel több és 31477 darabbal kevesebb szerb és romániai sertés vitetett ki.

Végül megemlítjük, hogy a múlt szeptember 1—18 napjain Kőbányán tenyész- és hizósértés kiállítás tartatott, melynek sikerült voltát, miután a lapok akkor eléggé méltattak, ezuttal mellőzzük. —

Ablak-ragasz.

Itt levő az üvegyak készítésének ideje, siet mindenki először is az ablakokat kijavítani és a lehullott ragaszt ujjal pótolni; de tudvalevőleg az általánosan ismert ablak-ragasz azon rossz tulajdonsággal bír, hogy nem tapad kellőleg, vagy a hosszabb ideig tartó nedvesség elválasztja az üvegtől és fától, vagy pedig idő múltán megrepedezik, a nedvességnek nem képes ellentállani és lehull. Ujabban két ilyen célszerűnek látszó ablak-ragaszt ajánlanak, melyek megérdemlik, hogy velük kísérletet tegyünk, minthogy olcsóságuk is ajánlja őket. Az első abban áll: hogy a mostani ragasznak is egyik főalkatrészét képező hegyi kréta finom porrá töretik és jól felmelegített asphaltrágya közé vegyítettik folytonos keverés között, mindaddig, míg az anyagok együtt oly sűrűséget nyertek, hogy egy tompa végű vas- vagy fakéssel könnyen felkenhetők. A felkenendő helynek tisztának kell lenni. Megszáradás után oly erősen tapad, hogy évek múltán sem válik el és a mi fő: a nedvességet, mely reá hatással nincsen, tökéletesen kizárja. — A második ilyenmü ragasz, mely vas- és üveg-ablakok, nemkülönben aquariumok ragasztására is nagyon jól használható, akkép készül: hogy horzsakő (Bimsstein) porrá töretik, melyhez ugyanannyi szitált sellak vagy kénpor vegyítettik és egy serpenyőben tűz felett összeolvasztva, melegen kenetik az illető helyekre. Állítólag ez oly erővel tapad a felkent tárgyra, hogy ugyszólván elválaszthatlanok egymástól. (M. K.)

Eladó svédországi fenyőmag.

Az erdélyi gazd. egyesület a budapesti svéd konzulatus egyik hivatalnoka útján 6 kiló eredeti erdei fenyő (*Pinus sylvestris*) magot kapott elárúsítás végett, melynek ára különként 4 $\frac{1}{2}$ forint. Ezen ár kissé magasnak tetszik, ha a német magokkal hasonlítjuk össze, de tekintetbe véve azt, hogy a svéd mag csiraképessége 91%, a németé pedig csak 55% — a magvizsgáló állomás 1885. november 2-iki bizonyítványa szerint, — hogy a svéd magból 244,000, a németből 159,000 szem esik egy kilóra; — bátran elmondhatjuk, hogy a svéd mag két annyit ér, mint a német; a mit különben a „Gazdasági Lapok“ több közleménye, valamint az „Erdészeti Lapok“ novemberi füzeté is elismert. A svéd erdei fenyő nyulánk és szép gula alakú, gyorsan fejlődik, edzett és hamarabb kerülhet vágásra, mint például a német.

A mag megtekinthető és megrendelhető az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatalában, vidékre tetszés szerint utánvétellel is küldhető. —

Értesítés a távirdai sodrony ügyében.

Felmerült panasz alkalmából a nmlgu közmunka és közlekedési m. kir. ministerium idei 6682. sz. a. erdélyi gazdasági egyesületünkhöz átiratot intézett, melyben tudatja, hogy utóbbi időben annyira felszaporodott az ócska huzalért folyamodók száma, hogy rendszeresen csak a legbelterjesebb gazdasági célokra, t. i. a komló és szőlőmivelési célokra kérők voltak kielégíthetők. A ministerium tehát figyelmezteti egyesületünket, hogy jövőre az igazolványokban mindenkor határozottan jelezze meg, mely gazdasági célra fog a kért huzal felhasználatni.

Ennélfogva felkéretnek az ócska távirda sodronyért folyamodni szándékozók, hogy ezentul az egyesületi bizonyítvány kiállítását nem általános gazdasági, hanem speciális célokra kérelmezzék; miután csak így lehet reménységük, hogy a szükségelt drótot meg is kaphassák.

Kolozsvárt, 1886. martius hó 12-én.

Az erdélyi gazdasági egyesület
elnöksége.

Együleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1886. martius hó 11-én.

Tartatott alelnök Szabó József elnöklete alatt, jelen voltak: Dr. Berde Áron, Szenkowich Márton, Szentgyörgyi Lajos, Reich Albert, Dr. Nagy Mór, Dr. Szentkirályi Ákos és Gamauf Vilmos, egyesületi titkár.

38. A február 8-án tartott választmányi ülés jegyzőkönyve tudomásul szolgálván; — a mainak hitelesítésére Dr. Berde Áron, Szentgyörgyi Lajos és Dr. Szentkirályi Ákos kérettek fel.

39. A közgyűlés határnapjára és pénztárvizsgálatra nézve; — határozatott, hogy elnök ő nmlgának husvét harmadnapja, esetleg virágvasárnapja fog terminusképen ajánlatni s a közgyűlés az ő határozata szerint kitűzetni. A pénztár megvizsgálására Szabó József alelnök vezetése alatt dr. Berde Áron, Dávid Antal és Tóth Zsigmond tagtársak kéretnek fel.

40. E. titkár jelenti, hogy id. Zeyk Dániel alapító tag elhunyt; — sajnos tudomásul szolgálván, e. pénztárnok ur értesítendő.

41—43. Ditrői József, dr. Szentkirályi Ákos és Ritter Gusztáv urak évdijas kötelezettségüket további 6 évre megújítják; —

44. Dr. Klatrobecz Gyula évdijas tagjaink közé lépni óhajt; — örömmel fogadtatván, kötelezvényeik a pénztárhoz tételnek át.

45. Frick Vilmos bécsi könyvkereskedő 9 frt 70 kros számlája; — kifizetésre utalványoztatott.

46. A Molnár Márton vinczellérel kötött szerződés — a kertészeti szakosztály véleménye alapján helybenhagyatott.

47. Államvasuti igazgatóság a titkári szabadjegyet megküldi; — köszönettel fogadtatott.

48. Közmunka és közlekedési ministerium 6682. sz. a. az ócska távirdahuzal elnyerése ügyében tett panaszunkra válaszol; — kivonatosan lapokban közlendő.

49. Előterjesztés Kolozsmegye állattenyésztési viszonyairól; —

50. Dr. Berde Áron véleménye a gazdasági hitelszövetkezetekről; — végleges megállapítás végett egy ad hoc bizottsághoz tételnek át, melynek tagjai Szabó József elnöklete alatt: Bárány Jósika Sámuel, dr. Berde Áron, Bokros Elek, Reich Albert, Sigmond Ákos, dr. Szentkirályi Ákos, Vörös Sándor és a titkár.

51. A február 22-én tartott borászati értekezlet jegyzőkönyve; — tudomásul szolgálván, titkár jelenti, hogy a borászati kongressuson Tisza László, Eöry Tivadar és ő vettek részt; a határozatok pedig az értekezlet megállapodásaival majdnem teljesen egybehangzóan lettek hozva.

52. Ministerium 6428. sz. a. a friz fajta juhok leírását ismertetés végett megküldi; — lapban közlendő.

53. Kolozsvár polgármestere dr. Haller Károly 1885. évi jelentését küldi meg; — köszönettel fogadtatott.

54. Kőbányai sertéshizlaló részvénytársaság 1885. évi jelentése; — lapban kivonatosan közlendő.

55. Bécsi gazd. egyesület martius 24-iki közgyűlésére hív meg; — képviselőül dr. Lekisch Antal tagtárs fog felkéretni.

56. Fogarasi gazd. egyesület átirata a romániai gyümölcsbevétel; —

57. Maros tordai gazd. egyesület átirata a romániai vám-szerződés ügyében; — hasonértelmű felterjesztéssel fognak pártoltatni.

58. Országos kertészeti egyesület tavaszi kiállítási programja; — véleményezés végett a kertészeti szakosztályhoz tételnek át.

59. Meiszner György 6 kiló eredeti svéd erdei fenyőmagot küld elárúsítás végett; — a kitűnőnek bizonyult mag az érdeklődőknek magánuton és e lapban ajánlatni fog.

60. Gróf Attens Henrik magárjegyzékei; — gyűlés alatt kiosztattak.

61. Szigethy Miklós értesítése a Victoria borsóval tett kísérletéről; — a főjelentésbe bevétel.

62—65. Értesítések a román babbal tett kísérletekről; — jelentésbe foglalandók.

66. E. titkár jelenti, hogy összesen 200 kiló Victoria borsóra és 200 kiló Hanna árpára történt jelentkezés; — tudomásul szolgál.

Hitelesítik:

Dr. Berde Áron,
Szentgyörgyi Lajos,
Dr. Szentkirályi Ákos.

Szabó József,
egyleti alelnök.
Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Megyei egyletek működése.

I.

A Szolnok-Doboka megyei gazdasági egylet február 10-iki választmányi ülésén mindenekelőtt a bálványos váraljai gyümölcsészeti szabályrendelet — melyet legközelebb teljtartalmulag közlünk — került szőnyegre, melyet a választmány csekély módosítással elfogadott. A gyümölcs-aszaló ügyében kiküldött bizottság jelentése, mely szerint legcélszerűbbnek tartja egy hordozható aszalónak bevásárlását, szintén elfogadtatott és elhatároztatott, hogy a Jablanczy rendszerű „Favorite” aszaló fog megvétetni, melynek jó szerkezete mellett olcsósága is nagy előny. Az 1886. évi működési program és költségvetés tervezetét, mint a közgyűlés elé terjesztendő a választmány elfogadta és titkárt utasítja, hogy a Fehérvári alaptól rendezendő üggető verseny és a báró Bánffy alapítvány kamataiból rendezendő kanca csikó jutalmazásokra a pályázat mielőbb kiirassék. A programba felvett eke kisorsolásra nézve készített tervezet kidolgozására és javaslat tételre Bovánkovics Gyula és Hatfaludi József urak kérték fel. Határozatilag kimondatott továbbá, hogy az üszőborju jutalmazás az eddigi gyakorlat szerint 5 községben tartassék meg, de ne a vásárok napján, hanem valamely ünnepi napon.

Az 1885-ik évi titkári jelentés 400 példányban kinyomatni és a tagoknak megküldetni határoztatott. A közigazgatási bizottság megküldötte a megyei vándortanító jelentését a faiskolák állásáról, — a szép haladás örömmel vétetett tudásul. Evvel kapcsolatban Hatfaludi József indítványozza, hogy miután a felekezeti tanítók a gyümölcsészet iránt nem nagy érdeklődést mutatnak, kéressék fel a felekezeti előljáróság, hogy a tanítóknak a községi gyümölcs-faiskolák kezelését és gondozását köteleességüké tegye.

Végül a kertfelügyelő bizottság javaslata az egyleti kertnek 1886. évben mikénti felhasználásáról, — azon hozzáadás-sal, hogy az egyleti elnök gróf Kornis Viktor által felajánlt 6 faj fűz is tenyésztessek — elfogadtatott. —

II.

A csikmegyei gazdasági egylet igazgató választmányának február 18-iki ülésén Csanádmegye közönségének a mezei munkások nyilvántartásáról és munkás igazolványok kiadásáról szóló javaslata vétetett tárgyalás alá, melyet azonban — miután Csikmegyében mezei munkásokban szükség nem forog

fenn — a választmány csak tudomásul vett. A megyei törvényhatóságtól véleményezés végett áttett László Ferencz azon indítványát, miszerint mondaná ki a törvényhatósági bizottság, hogy a legközelebbi időben a szalma- és vesszőfonás, kosárkötés hasznos mesterségében jártas egy-két egyént, mint vándortanítót hiv meg a megye részére, kik községről-községre járván, ezen mesterséget népünk között oktatólag terjesztenék, — a választmány ez idő szerint nem pártolhatja, miután mindkét iparág jelenleg annyira fejlett fokon áll, hogy azt — hogy sikerrel művelhető legyen — bajosan lehetne órákig vagy napokig tartó vándortanítással megtanítani és megkedveltetni a néppel. Egyébiránt ez iparaggal jelenleg az állami börtönnél kísérlet tételén, az egyesület bevérandónak tartja, míg a jelzett kísérlet alapján annak hasznos voltáról és szükségességéről meggyőződhetni módjában lesz.

Sokkal szükségesebbnek látja jelenleg a kisbirtokosság a gazdasági mellékiparágakat megismertetni s azokat terjeszteni, mi czélból ajánlja a törvényhatóságnak, hogy a vasmegyei gazdasági egylet által kiadott „Gazdasági mellék iparágak” című munkából 200 példányt hozasson meg s azt kiosztás végett az egyletnek szolgáltatassa át. A pénztárvizsgáló bizottság jelentése, valamint az ez évi költségvetés elfogadtatott. Végül a tagok közötti kiosztás czéljából 70 kiló lóher, 30 kiló luczerna és 20 kiló takarmányrépamag megrendelésével bízott meg a titkár.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Eladó bikák.

Udvarhelymegyében, Vécze községében
(u. p. Nagy-Kend) **Mezey Lajos** cs. k. kapitánynál négy magyar fajú két éves
kitüntetett
bika eladó. (10.) (1—3)

Az Equitable

életbiztosító társaság New-Yorkban
alapított 1859-ben.

Biztosítási tőke 1884. decz. 31-én 788 993,384 o. é. frt.
A társaság vagyona 1884. decz. 31-én 148 312,910 o. é. frt.
Nyeremény tartalék 1884. „ „ 26 733,223 o. é. frt.
Az 1884-ben kötött új biztosítások
összege 216.436,495 o. é. frt.
Az egész nyeremény a biztosítottak közt osztatik szét.
Minden kötvény három év múlva megtámadhattanná válik.

Magyarországi vezérképviselőség

(6.) (3—10) Budapest Andrassy-ut 12.

ELADÓ MAGVAK.

A közelgő tavaszi időnyre van szerencsém minden tisztelt mezei gazda, kert és földbirtokosnak dúsán berendezett magüzletemet legmelegebben ajánlani.

Különösen ajánlok: arankawentes valódi francia, olasz és magyar luczernát hat különböző fajban, valódi stíriai és belföldi lóhert, egyenesen Angliából hozatott angol perjét, valódi oberndorfi répamagot stb. stb.

Továbbá kitünő csiraképeséggel bíró kerti és veteménymagvakat, mind a leghíresebb termelőktől beszerezve.

Nagy választék a legszebb oltott és szemzett magas és törpe rózsákból, valamint különféle növényekből.

Ismét eladóknak előnyárok.

Terjedelmes árjegyzékem kívánatra ingyen és bérmentve.

(1—3) Kiváló tisztelettel: (11.)

Taufer Ferencz utóda,
Kolozsvárt, belközép utca, alapított 1842.

Eladó széna, sarju.

Mintegy 200 szekér — vagyis 2000 m. mázsa — legjobb minőségű réti széna és sarju

eladó

Br. Bánffy Ádámnál Erdélyben — Választon.

Értekezhetni ugyanott a jószágigazgató-ságnál. (8.) (3—3)

A
**magyar gazdatisztek és erdészek
segélyegyesülete**

ajánlja a t. cz. földbirtokos és bérlő uraknak állás-közvetítő-osztályánál bejelentett tagjait elhelyezésre. Az ez ügyben való felvilágosítások díjmentesek. Ügyvezetői iroda: Budapest, papnövelde-utca 6. szám alatt.

(6—24.) (1.) Krocsák G. Emil, e. ügyvezető.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köb-meter tüzifa	1 kilo marhahús	
helye	napja								széna	szalma			
k r a j e z á r o k b a n													
Bécs	mártius	13	metermázsa	935	—	715	725	720	610	—	—	—	—
Budapest	mártius	13	"	885	—	670	696	662	550	—	—	—	—
Brassó	mártius	12	hektoliter	700	380	380	260	200	330	270	255	240	36
Deés	mártius	9	"	600	560	520	—	200	380	620	280	320	24
Fogaras	mártius	5	"	550	460	320	—	200	320	320	200	210	28
Gyula-Fehérvár	mártius	13	"	600	500	400	—	225	320	450	155	260	40
Kézdi-Vásárhely	mártius	11	"	700	—	370	300	170	400	250	90	250	28
Kolozsvár	mártius	11	metermázsa	780	—	560	—	500	450	500	200	300	38
Maros-Vásárhely	mártius	11	metermázsa	683	525	525	—	440	403	360	180	300	32
Nagy-Szeben	mártius	12	hektoliter	570	450	350	360	200	330	220	150	325	34—40
Nagy-Várad	mártius	9	"	562	476	416	332	216	372	480	180	420	48
Sepsi-Szent-György	mártius	8	"	700	630	380	260	200	340	300	125	140	32
Szász-Régen	mártius	11	"	550	400	360	275	175	300	400	220	260	24
Torda	mártius	6	"	550	400	400	300	200	300	300	30	250	32